خپله ادبي تنده مو دلته خړوب کړئ

د سپوږمۍ کړنګ

لنډۍ او ټپې

Ketabton.com

رباب زما په غیږ کې راکړئ
زه مې د خپلې ځوانۍ ویر پکې کومه
خدای دې زما د غیږ رباب کړه
چې همیشه دې په مرۍ کوټي وهمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکوال : اسمعیل خان «امینی»

کال: ۱۴۰۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

کتاب نوم:	د سپوږمۍ کړنګ
موضوع:	ټپې (لنډۍ)
لیکوال:	اسمعیل خان «امینی»
کال:	۱۴۰۱ ل.ل
ډیزاین:	اسمعیل خان «امینی»

د اړیکی شمیرې:۰۷۸۹۸۶۹۹۶۹-۰۷۶۵۶۸۲۶۱۸-۰۷۹۷۴۹۶۰۶۹

بیه:	۱۰۰ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ

لنډۍ د پښتو د ولسي سندرو يوه ستره او مهمه برخه ده او د خلکو په سندرو کې ځانګړی جوړښت او لار لري. لنډۍ د انسان د غوټه شويو فريادونو ريښنو ته ځان رسوي. لندۍ له سترو زړونو څخه راوتلي چې نمونه يې هم ستره ده. لنډۍ د عشقونو او رنځونو ژبه ده او په تورو شپو کې سندرې بولي، په کلابونو کې خاندي، په غوټيو کې سپړيږي او د دښتو له بادونو سره ناڅي او ژاړي.

د پښتو لنډيو اغېز او تاثير دومره زيات دی چې په نورو شعرونو کې ډېر کم پيدا کيږي، په تيره بيا هغه وخت چې پښتانه زلميان او پښتنې پېغلې او يا پښتانه شپانه په دنګو دنګو غرونو کې ګرځي او دغه لنډۍ په خوږو خوږو اوازونو او طبيعي شوق او ذوق سره وايي، نو اورېدونکي ته ښکاريږي چې د خلکو د سندرو ويل څومره خوند لري او د شعر په نړۍ کې څومره د قدر وړ دي.لنډۍ په پښتو شاعرۍ کې تر ټولو کوچنی شعري فورم دی،خو د مانا د ځواک او ليږد له پلوه نه يوازې په پښتو شاعرۍ، بلکې په نړيواله شاعرۍ کې يې سارې ليدل شوی نه دی. لنډۍ هغه ځانګړی دايروي سر تړلی زنځير دی چې هيڅ سر يې په بلې لنډۍ پورې تړل شوی نه دی، يعنی هره لنډۍ پر لومړۍ مصرې پيل او پر دويمې مصرې پای ته رسيږي چې په دې ترتيب يو مستقل او ځانګړی مطلب په لنډ ډول په کې ځای شوی او تمام شوی وي. د لنډۍ کمال په دې کې دی چې مجموع په (۲۲) څپو يا دوو مسروو کې دروند مانيزبار او ښکلا ليږدوي،د لنډۍ لومړۍ مصره (۹) او دويمه مصره (۱۳) څپې لري، لکه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی مصره

چې
د
خا
لو
لښ
ک
ري
را
غلې

دویمه مصره

زه
به
ګو
مل
ته
د
خپل
یار
دي
دن
ته
ځ
مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ عموماً قافيه نه لري ، خو د دويمې مصرې په پای کې يوه اهنګينه کلمه لري چې د لنډۍ ټول اهنګ بشپړوي . هره لنډۍ بايد د زور (ه) په واول يا غږن اواز پايته رسېدلې وي، او که په پای کې دا زور (ه) رانه شي نو اهنګ يې نيمګړی ياتې کېږي . همدارنګه د لنډۍ په پای کې ځينې حروف او کلمې د اواز د اوږدېدو لپاره او يا ځينې رديفونه لکه (مه ، ونه ، دينه ، مينه ، وينه) هم راځي ، کله هغه لنډۍ چې د (مه) په تورو پای ته رسېدلې وي.

رباب زما په غيږ کی راکړی
زه می د خپلې ځوانۍ وير پکې کومه
هغه لنډۍ چې د پای توری يې (ونه) وي.
په لوړو غرو د خدای نظر وي
پر سر يې واورې ورو ي چاپېر ګلونه
داسې لنډۍ چې په پای کې يې (مينه) راغلې وي.
خدای به په خپله مازديګر کړي
د چينارو سرو ته مه خيژه مينه
هغه لنډۍ چې وروستی توری يې (وينه) وي.
د سپينو غابنو دې برېښنا شوه
چا ويل ږلۍ ده په تيرا يې ورو ينه
او دا هم هغه لنډۍ چې په پای کې يې (دينه) راغلی وي.
يا دې د زلفو خوشبويي ده
يا دې د عطرو په چينه لامبلي دينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې داسې لنډۍ هم شته چې د دواړو مصرو سیلابونه یې د لنډۍ په قانون برابر وي ، یعنی لومړۍ مصره یې (۹) او دویمه یې (۱۳) سېلابونه وي ، خو پای یې له پورتنۍ قاعدې او قانون سره سمون نه خوري ، یعنی په پای کې یې (مه ، ونه ، دینه ، مینه ، وینه او نور) نه وي راغلي چې دغه لنډۍ که څه هم بشپړ مطلب لري خو د لنډیو د ویلو په ټولو طرزونو ښه نه ویل کېږي ، په ځانګړي توګه له اکثرو سروکو سره د ویلو په وخت کې سکته پیدا کوي او وزن له لاسه ورکوي ، خو دغه ډول لنډۍ ډېرې کمې دي ، لکه:

د ازل برخې یې وېشلې
د چا یې ښې کړې د چا شولې لوغړنې
د زړه له سوزه به نارې کړم
په اوسېلي به د اسمان ستوري نینې کړم
لنډۍ له سروکو سره هم ویل کېږي او ډېر زوړ او په زړه پورې دود دی ، لکه:
لونګ کړمه که لو مې کړ کړو
یاره تا به راولمه لونګ کړمه
لاس به دې وتړم په زلفو
لونګ کړمه ، په لونګین به دې وهم چې مړ دې کړمه
لونګ کړمه که لو مې کړ کړو
یاره تا به راولمه لونګ کړمه
همدارنګه د هرې لنډۍ د لومړۍ مصرې څلورمه او اتمه څپه او د دویمې مسرې څلورمه ، اتمه او دولسمه څپه ځجنه وي ، لکه:
غم دې راځيَ بې غمه نهَ یم
بې غمه خدَای دی بنده تَل په غم کې ویَنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ ته ورته د نورو ملتونو ولسي شعرونه لکه د دري ژبې دوبيتي ، د روسي ژبې چستوشکی او د اسپانيايي ژبې (Cante ,Jondo) زيادتره بې منظرې اوازونه دي ، په دې اوازونو کې د انسان په تېره بيا د عاشق او رټل شوي انسان اوازونه راغبرګ شوي دي . په دې شعرونو کې د منظرې او تصوير جوړولو لور ته پاملرنه نه کېږي ، د هغو لپاره نه باران شته ، نه ږلۍ ، نه توده غرمه ، نه شين سحر ، نه غرونه او نه بيابانونه.

لنډۍ لکه اسپانيايي (Cante , Jondo) مطلق بې منظرې اوازونه دي ، بلکې کله کله د انسان په څېړلو کې له طبيعت او د هغه له ښکلو منظرو څخه مرسته غواړي او د همدې موخې لپاره د منظرې په جوړولو لاس پورې کوي ، خو په دې منظرو کې نه حل کېږي او هغه د انسان د باطني غوښتنو او د ننيو شخړو د افهام د بشپړاوي لپاره استعمالوي او ښکلې منونکې مجسمه دومره رابرسېره کوي چې د لنډۍ اصلي موضوع (انسان) او د هغه د احساساتو بيان د شکلونو او منظرو تر جسمه جار کړي او فرعي موضوع د اصلي موضوع ځای ونيسي.

همدارنګه د پنجاب (ماهيا) د تحقيق له پلوه تر ډېره حده له (لنډۍ) سره لګي ، دا دواړه صنفونه په يوه نيمه مصره کې پوره کېږي . په دواړو کې زيات د مينې اظهار او هم د دواړو موضوع له بنيادي پلوه يوه وي او دواړه اصناف په خپله په عوامو کې له پخوا څخه بې حده ښکلي دي . د دواړو د وينا طرز هم يو دی خو له دې سره سره په دواړو کې څه خبرې بېلې دي ، لکه په پښتو لنډۍ کې هميشه يوه قافيه چلېږي ، خو د پنجابي په ماهيا کې د قافيې هيڅ قيد نشته ، دويمه د لنډۍ په يوه نيمه مصرهکې د لومړۍ نيمګړې مصرۍ د دويمې پوره مصرۍ سره پوره تړون وي ، خو په پنجابي ماهيا کې په عام ډول د لومړۍ نيمګړې مصرۍ له دويمې پوره سره هيڅ اړيکه نه شته . په هر حال د پنجابي ماهيا او پښتو لنډۍ د صنف له پلوه يو تر بله ورته دي ، خو د لنډۍ د قدامت په اعتبار دا ويلای شو چې پنجابي ژبې دا صنف له پښتو څخه اخيستی دی ، نو ويلای شو چې په کومه زمانه کې چې د پښتو د شاعرۍ ابتدا کېدله په هغه زمانه کې لا د پنجابي ژبې نوم او نښان نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ په پښتو کې په مختلفو نومونو یادېږي او په هر چاپېریال کې بېلابېل نومونه ورته ایښودل شوي دي ، لکه : د کندهار او پکتیا پښتانه یې لنډۍ بولي ، چې دا اصطلاع د اکثریت په توګه په دوی کې موجوده ده ، دا تسمیه ښایي په دې بنا وي چې لنډۍ خلک یو ډول لویشتکي مار ته هم وایي او زیاتره د پاړوګرو تر اودې لاندې نه کېږي . بل دا چې د لنډ په معنا دی او لنډۍ د لنډ مغز دی چې مونث ته یې لنډۍ ویل کېږي او هم د دې ډول نظم لومړۍ مصره په سیلاب کې تر دویمې مصره څلور سېلابه لنډه وي.

قلم په لاس ګوتې مې ریږدي

د عاشقۍ لنډۍ (مار) په زړه وهلی یمه

همدارنګه یوسفزي ، پېښوریان او ځینې نور پښتانه مصره او ټپه ورته وایي چې دا نومونه (اصطلاح) سره له دې چې په دوی کې مروجه هم ده د هر ځای باسواده او تعلیمیافته پښتانه وربانديې پوهېږي ، مسرې ځکه ورته وایي چې مصری د یو شعر نیم بیتي ته وایي ، لنډۍ ته هم پوره بیت نه ویل کېږي ، ځکه پوره بیت هغه ته وایي چې دواړه مصری یې سره برابرې وي ، خو د لنډۍ لومړۍ مصره (۹) او دویمه یې (۱۳) سېلابه ده یانې د بیت له یوې مصره سره تشبېې شوې ، نو ځکه ورته د مصره نوم ایښودل شوی دی.

پښتو لنډۍ لنډه او اغېزناکه ده او د پښتو د لرغوني فولکلور په زړه پورې برخه ده . څرنګه چې د پښتو فولکلور زیاتره برخه د ننګ او جنګ پېښې دي او د پخوانیو جنګونو ښه وسله توره وه او بیا مصرۍ توره چې د ډېر مشهورتیا له کبله یې د مصرۍ تورې پرځای یوازې مصرۍ بولي ، نو پښتو لنډۍ چې تورې ته ورته خاصیت لري که توره یوازې څرګند ټپ جوړولای شي نو لنډي هم تر تورې کمه نه ده ، لنډۍ د پټو او څرګندو ټپونو لامل کېدی شي.

لکه:

زما په زړه دې پرهار وکړ

په تا دې وشي د مصرۍ تورې وارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرنګه چې لنډۍ د ولسي سندرو په زړه پورې برخه ده ، نو پښتانه هم ورته په زړه پورې اوازونه او طرزونه لري . اکثره وخت یې په لوړ ، اوچت او اوږده اواز وایي چې په دغسې ویلو هرومرو اواز ټېپېږي ، نو ټپ ورته وايي او هم دا چې لنډۍ د پټو او ځرګندو ټپونو لامل کېدلای شي ، نو له همدې کبله په ټپه نومول شوې ده او همدارنګه څنګه چې مور په ټپولو خپل ماشوم ویده کوي ، د دغسې ټپو په واسطه ویونکي خپل دردېدلی زړه قراروي او ده ته تسلي او سکون وربښي . په کورنیو مجلسونو یا اتڼونو کې له ټپو ویلو سره لاسونه هم پړکول کېږي او له دغسې ټپ ټپ اواز سره چې کوم ساز پیدا کېږي هغه د ټپې له روح سره ډېر لوی تړون لري.

لکه:

بېلتون ټوپک شو راته ډک شو
ناڅاپه ټک شو په تندي یې وویشتمه

همدارنګه د وردګو ، ننګرهار ، پکتیا او د کابل شاوخوا پښتانه ټیکۍ ورته وايي ځرنګه چې لنډۍ عموما له ډېرو اوږدو پېښو ، سوچونو ، خیالونو او تصوراتو هغه د مقصد ټکی په لنډو ټکو کې ځرګندوي نو له همدې امله په ټیکۍ نومول شوې ده.

لکه:

ټیکۍ مې ډېرې ورته وکړې
په لااله الا الله یې ختمومه

ډېری پښتانه چې کله د لارې ملګری ورسره نه وي او یا یوازې کار کوي ، نو ښه ملګری یې د همدغه د پښتو لنډۍ ده ، بیا نو له ځانه سره په ورو او ټیټ اواز لنډۍ وايي چې ځینې خلک یې غړانګې بولي . کله چې غم او اندېښنه ډېر زور پرې وکړي نوبیا د خپل غم غلطولو لپاره یې په یوه خاص غمجن او ټیټ اواز ځان سره زمزمه کوي چې دې ډول ویلو ته یې غریبي وایي.

ځینې پښتانه لنډیو ته سندرې او بدلې وايي خوسندرې او بدلې د لنډیو لپاره ځانګړی نوم نه شو بللی ، ځکه چې دغه نومونه د پښتو د ټولو ولسي شعرونو لپاره استعمالېږي ، نو یوازې د لنډۍ لپاره یې خاصولای نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ زياتې د پښتنو مېرمنو د جذباتو اظهار دی او هم دوی ويلي دي ، خو هر کله چې پښتنه مېرمن د خپلې حيا پړونی نه غورځوي په دې وجه دا ټولې ټپې د چا نوم ته نه شي منصوبېدلای دا په دې خاطر چې د ويونکي د زړه د کيفيت له تاثر او درده څوک خبر نشي . د دوی پر خولو د پښتو مېرونه لګېدلي وي ، د پېغور له وجې يې د داسې قسم د خيال اظهار سره خپل نوم تړل مناسب نه دي ګڼلي . پښتنه ميرمن د نړۍ د ټولو مېرمنو په څېر د احساس ، وجدان او ذوق مېرمن ده او د ښه مناسب او نامناسب لپاره معيارونه او قضاوت لري ، خو د فيوډالي او ماقبل فيوډالي شرايطو چوکاټ هغې ته د دې موقع نه ده ورکړې چې د خپل وجدان حکم او قضاوت د خپل ژوند په عمل کې څرګند او اغېزمن کړي ، نو د خپلو لنډيو (ښځمنو لنډيو) يوه مهمه برخه د (نرينه سالارۍ) پر ضد او د ښځې د اوږده اسارت او بېواکۍ د بيان په باره کې وايي او په بېلابېلو مواردو کې د دې ناروا (سالارۍ) د افشاکولو او رسوا کولو لپاره خاص اصطلاحات او سمبولونه استعمالوي او په دې وسيله د ازادۍ او ځان واکۍ پر لوري د خپلې تندې او تلوسې افاده ښيي . د دغو مصطلحاتو له جملې څخه يو هم د (موزي) او (موزيګۍ) کلمات دي ، دا سمبولونه په لنډيو کې د بې غيرت ، نامرد ، ډارن ، بې پښتو ، بې وجدان ، بې انصاف ، دسيسه کار او شيطان نرينه په مانا استعمالېږي او زياتره په ښځمنو لنډيو کې د استعمال موارد لري او په هغو ښځمنو لنډيو کې چې د (موزي) او (موزيګي) پر ضد ويل شوي دي د محکومې او اسيرې پښتنې مېرمنې نهايي نفرت ، بېزاري او حسد انعکاس مومي او په عمومي توګه د (پلارواکۍ) د ستم د پاتې شونو ضد انساني او د وحشيانه نتيجو خيرنه او ناپاکه څېره ښيي

لکه:

که مې نصيب د بدو نه وای
چېرې موزي چېرې د لکو صورتونه

همدارنګه د (ستي) د دور له احکامو سره سم به هره کونډه ښځه د خاوند له مړينې سره يوځای ژوندۍ اور ته اچول کېده ، په ځينو نورو لرغونو مذهبونو کې د مړي د سوځولو پر ځای د ښخولو عنعنه دود وه ، هغوی به ښځه له خاوند سره ژوندۍ ګور ته سپارله ، دې عنعنو غالباً په هندي آريايي قبايلو او مشايرو کې زيات دوام کړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو په عامیانه شعر په تېره بیا په لنډیو کې د (ستي) د لفظ او دود انعکاس او پراخ استعمال دا اټکل منځته راوړي چې د پښتنې ښځې لرغونې میندې هم (ستي) شوې دي او د دې بشري ضد منسوخ درد رنځ یې ګاللی دی.

لکه:

ګودر دې ونیو تهمتي شوم
په اور ستي وای تهمتي مه وای مینه

د ستي کېدلو او ژوندۍ ښخېدلو احکام یوازې او یوازې ښځې ته اړم وو او نرینه پر دې احکامو محکوم نه وو ، خو په وروستیو پېړیو کې د (ستي) کلمې له عامیانه ادبیاتو نه خاصو ادبیاتو ته لار کړې ده . د لنډیو اساسي مضمون انسان دی ، لنډۍ له (انسان) څخه ځان نه بېلوي هغه موضوع چې لنډۍ له خپل اصلي مضمون (انسان) نه بېلوي ، لنډۍ هغه ایسته غورځوي او نه یې زغمي . لنډۍ یوازې د انسان د غمونو ، ناهیلیو ، بارانونو او برېښناوو نړۍ ته پاملرنه کوي ، انسان تصویروي او د هغه د هیجان توفانونه ، د هغه د اوښکو بارانونه د هغه د قهر او غوسې تندرونه او د هغه د صبر او زغم سمندرونه ښکاروي ، نو له همدې امله لنډۍ د انسان د احساساتو ، عواطفو ، دردونو ، رنځونو او انګېرنو ډېره عالي او دقیقه درجه بندي کړې ده او هغه یې د ډېر خواږه ظریف بیان په موسیقۍ کې بیان کړي دي ، په لنډۍ کې د محروم انسان غم د اوښکو د ناپایه سیند مسافر دی ، داسې غم چې د انسان د غریزې ښکلا او د ده د ازادۍ پر خلاف پر ده باندې تپل شوې دي اوښکې د همدې اوږده او ناپایه غمونو د اسانولو او حلولو په خاطر د لنډیو څپو ته ځان سپاري او په دې توګه د پېړیو په اوږدو مزلونو کې د ځپل شویو او رټل شویو انسانانو د ژوند تراژیدي له لومړیو څخه وروستیو ته او له پېړیو نه پېړیو ته رسېږي.

لکه:

زما د زړه ناپایه غمه
اور دې چې هر څو پټوم لوګی دې ځینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ د آهنګ یا غږ د هر ډول وزن تابع وي ، په هر ډول چې اړوې اړول کېږي. غالباً د پښتونخوا په هر کوټ او په هره قبیله کې بېلابېل اهنګ او وزن لري ، لکه تیرایي ، شلګري ، ګرم سیري ، پېښوري ، کندهاري ، وردګي او داسې نور او هم په مختلفو سیمو کې دا بېلابېل طرزونه ویل کېږي چې تقریبا شاوخوا (۵۰) طرزونه لري، لکه :(یکه زار) ، (یاقربان) ، (راځه راځه) او داسې نور . د لومړۍ مصرې د لنډوالي د دویمې مصرې له اوږدوالي سره د برابرولو لپاره ویل کېږي او دا یې یو قسم د پېژندنې لار هم ده.

په لنډیو کې (باد) شخصیت پیدا کوي داسې شخصیت چې کولای شي چې اوږدې لارې په لنډ وخت کې پرې کړي ، هغه کولای شي د ګلونو وږمې او د لونګو خوشبويي د نړۍ یوې برخې ته ولېږدوي او یا دا چې له هر ځایه هر ځای ته ، له هرې خوا څخه هرې خوا ته د غرونو ، بیابان ، سیند ، سمندر ، صحرا د لورو څوکو له لوري زموږ خواته او زموږ د کلیو کېږدیو ، کروندو خواته تلای او راتلای شي هغه نه ستومانه کېدونکي وزرونه لري ، د مینې او رفا استازی دی او د هر چا محرم ګڼل کېږي ، له هغه نه هیڅوک خپل راز نه پټوي او هر څوک ربنتیا ورته وايي له همدې کبله (باد) په ولسي ادب کې د انسان د ټولو اسرارو عشقونو ، غمونو او خوښیو شریک او شاهد دی.

لکه:

یو وارې بیا په دې لار راشه
د سهار باده غرمې مړاوي کړل ګلونه

همدارنګه د تورو شپو او بې څراغه کېږدیو او جونګړو شاعران تر هر چا د سپوږمۍ او ستورو د رڼا او ځلا په ژبه ښه پوهېږي ، نو له همدې امله په عاشقانه لنډیو کې سپوږمۍ هم د باد په څېر ژوند پیدا کوي او د لنډیو د بې نومه شاعرانو د عواطفو نړۍ ته لار باسي او د عواطفو لطیفو انځورګریو په افاده او شکل موندلو کې مرسته کوي.

لکه:

زما او ستا تر منځ شول غرونه
سپینې سپوږمۍ ته سلام کړه سلام به کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لنډیو د زیږېدو او مرګ د چټکتیا او پراخیتا اندازه د ټولنې د اجتماعي اقتصادي بدلون په سرعت او وسعت پورې اړه لري ؛ هر څومره چې اجتماعي اقتصادي وده ګړندۍ او انقلابي وي هماغومره د نویو لنډیو د راپیدا کېدو او د زړو لنډیو مرګ او یا بدلون هم ګړندی کېږي ، خو د دې خبرې معنا دا نده چې لنډۍ په مشخص تاریخي فورماسیون کې په یوه میزان او بې بدلونه پاتې کېږي ، البته دا یوه اصلي او قانونمنده خبره ده چې کله یو اجتماعي اقتصادي فورماسیون بل اجتماعي اقتصادي فورماسیون ته ځای نه پرېږدي ، د ټولنې په روبنایي قلمرو کې د ژورو انقلابي بدلونونو او تغیراتو لپاره زمینه برابرېږي ، خو دا حتمي نده چې په اجتماعي سیمه کې دې ټول تغیرات حتی سطحي او جزیي تغیرات یوازې او یوازې هغه وخت منځته راشي چې یوه تاریخي مرحله بلې تاریخي مرحلې ته ځای پرېږدي . د فولکلور د ټولو برخو په ځانګړي توګه لنډیو په دې مشخص دوران کې د رازیږېدلو له وخته بیا تر ننه پورې د یو روبنایي تابع جز په توګه پرله پسې توګه تغیر موندلی دی . په دې مشخص فورماسیون کې ډېرې لنډۍ هست شوي او ډېرې نشت شوي دي ، نوي مضمونونه لنډیو ته ننوتي او ډېر زاړه اصطلاحات او لغات او ذهني علایم له لنډیو څخه لویدلي او پر دې سربېره هغه لنډۍ چې مدلول بها یې له منځه تللي او یا د خلکو له نظره لوېدلې دي په خپله هم هېرې شوي او مړې شوي دي . په دې جریان کې د ځینو لنډیو د ساقطېدو پروسه اوږده شوې او تر قطعي مرګ پورې یې اوږده لاره وهلې ده . په همدې ردیف کې په قوي احتمال هغه لنډۍ شاملې دي چې د لنډیو هستوونکو او یا د غاړو ایجادګر اخلافو د هغو په لومړۍ یا دویمه فقره کې تغیر راوستی دی او د اصلي لنډۍ یوه مهمه برخه یې غورځولې ده .

لکه:

زما د زړه صدف دې مات کړ
ځکه مې وینې په سینه وهي موجونه
زما د زړه صدف دې مات کړ
زه به تر سترګو مرغلرې تویومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې دوو لنډيو کې چې واحده لومړۍ مصره لري يوه خامخا تر بلې مخکې ويل شوې ده او د دويمې لنډۍ خپله لومړۍ مصره له هغه نه اقتباس کړې ده ، دا احتمال ډېر کمزوری دی چې دواړه لنډۍ دې د ويلو شاعرانو په عين وخت کې ويلې وي او که چېرې دغه محال فرض د دې دوو لنډيو په باره کې ومنو ، نو دغه دوه لنډۍ خو په خپله نوع کې يوازينۍ دوه جوړه شوې لنډۍ نه دي ، بلکې داسې لنډۍ ډېرې دي چې دوه دوه ، درې درې او حتی څلور يا تر هغو زياتې په لومړۍ يا دويمه فقره کې سره يو دي . پر يادو شويو مثالونو سربېره داسې لنډۍ هم شته چې په دويمه مسرې کې سره يو شوي دي ، لکه:

ستړکې دې دواړه رانږدې کړه
چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه
تر خمارې ستړګو دې جار شم
چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه
عالمه ستړګو ته يې ګورئ
چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه

له دې مثالونو څنې معلومېږي چې دا يو تصادفي شاعرانه توارد نه دی ، بلکې د دې راواړل شويو فقرو معنا داده چې د هر مثال او هرې نمونې په لنډيو کې يوه لنډۍ تر نورو پخوا ويل شوې ده او دويمه ، دريمه ، څلورمه او نورې لنډۍ وروسته راپيدا شوي دي . د وروستيو لنډيو شاعرانو د لنډۍ لومړۍ برخه راخيستې ده او د لنډۍ دويمه برخه يې حذف کړې ده او په خپله يې له خپل ذوق او غوښتنې سره سمه هست کړې او وراچولې ده . د دې تصرف لپاره ډېر علتونه اټکل کېدی شي ، مثلاً د لنډيو هستوونکو د ذوق توپير ، د ټولنيز موقف توپير ، د دردونو او اجتماعي کورونو توپير ، د زمان توپير ، د عمومي ټولنيز انکشاف توپير ، د کلي او کېږدۍ ، فقر او رفاه او د طبيعي چاپېريال توپير او داسې نور د دې سبب شوي چې د لنډيو په دويمه مصره کې لاس ووهل شي او د دې منل شوي علمي اصل پر بنا چې انسان د خپل مادي چاپېريال مخلوق او د هغو طبيعي او اجتماعي مظاهرو بيانونکی دی چې دی يې راچاپېر کړی دی په پخوانۍ لنډۍ کې لاس وهي او هغه د خپلې مشاهدې او تجربې او روحي غوښتنو د بيان چوپړ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکاړي، کله کله د لنډیو په فقرو کې توپیر او بدلون د محلي او قبایلي یا داسې نورو توپیرونو او ملحوظاتو په رعایت منځته راځي او قانوني عمق نه لري.

لکه:

یار مې د خوست زه د پکتیا یم

خدایه خوست وران کړې چې جوړه پکتیا له ځونه

او یا:

یار مې د کابل زه د پکتیا یم

خدایه کابل وران کړې چې جوړه پکتیا له ځونه

په دې لنډیو کې (خوست) د (کابل) ځای نیولی یا د دې برعکس ، خو په دې راز تصرف کې د لنډیو د هستوونکو محلي تمایلات داخل دي او د داسې ترمیمونو په لړۍ کې ناسخ او منسوخ د نوي او زاړه ، د راتلونکي او تلونکي د تسلسل قانونیت نه شي مطالعه کېدی . دا ډول لنډۍ ډېرې دي چې خلکو د اصلي لنډۍ په اعلامو او نومونو د خپلو محلي تمایلاتو پر بنا بدلون راوستی دی او د دغه راز بدلون د لنډیو د مرګ او ترک کېدو په چاړولو او حتمي کولو کې اغېزه نه لري . ځینې داسې لنډۍ هم شته چې سره ورته مضمون لري خو الفاظ او ترکیب یې توپیر بنیي ، یانې داسې توپیر چې په محلي قبایلي او ټولنیزو مشخصاتو پورې اړه نه لري ، بلکې داسې ښکاري چې دا توپیرونه د لنډیو د شاعرانو له ذوق ، ادبي سلیقې او ذهني انګېرنو څخه راپېدا شوي او دا تغیر او بدلون کې څه هم د بشپړې فقرې (مصری) تر بدلون محدود او جزیي دی ، خو د لنډیو د تاریخي او نه دردېدونکي تحول د پروسې یوه جلوه اټکل کېدی شي .

لکه:

نصیب تقدیر ته ګناه نه شته

بخت چې کوږه شي تندی تل ډغرې خورینه

عالمه ماته ګناه نه شته

بخت چې کوږه شي تندی تل ډغرې خورینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکړۍ غاړې (کاکړۍ)

کاکړۍ غاړې چې کاکړۍ لنډۍ یې هم بولي ، د پښتو ولسي ادبیاتو یو خوږ ډول دی ، چې راز راز موضوعات (رزم او بزم) د پښتو ټولنیز ، اقتصادي شرایط ، کولتوري پابندي ، دیني او عقیده یي مسایل ، ساده ولسي افکار ، ټوکې او ټکالې او د پښتني کولتور بېلابېل اړخونه ، خویونه او رواجونه په خپله لنډه غېږه کې رانغاړي.

کاکړۍ لنډۍ که څه هم له نامه څخه یې له کاکړو سره تړلې معلومېږي ، خو د ټولو پښتنو اصیل مال دی او په پښتنو کې داسې قبیله نه شته چې د دې لنډیو په جوړولو کې یې لږه یا ډېره ونډه نه وي اخیستي ، دغه ډول له نورو ټپو څخه یو جلا او بېل شی دی ، چې لومړی وار کاکړو نښلولي دي او تر ننه به زیات او کم پنځوس زره کاکړۍ لنډۍ جوړې شوې وي . کاکړۍ لنډۍ له دوو مصرو څخه جوړې وي ، چې کله کله یې د دواړو برخو سېلابونه سره برابر او کله کله توپیر سره لري او د دواړو برخو وروستي توري یې سره یو رنګ وي . هغه کاکړۍ غاړې چې هره مصره یې اته سېلابه وي.

لکه:

ښایستې که ستا رضا ده
ستا د قام بدي پر ما ده

د جوړښت د څرنګوالي له معنا دغه غاړې پر پنځه ډوله وېشلای شو:

۱ـ کږې غاړې : دا یې هغه ډول دي چې نه ردیف ، نه قافیه او نه هم د څپو برابروالی په کې مراعتېږي.

لکه:

زه نرۍ پاتو له څمه
د ږوب لوړې که دي لیار راکه

۲ـ هغه ډول غاړې دي چې د څپو شمېر یې برابر وي او ردیف هم لري خو قافیه نه لري.

لکه:

ازلي قلم مې خوار دی
سپینه ژوند مې په زوال دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ هغه ډول غاړې دي چې د څپو شمېر یې برابر وي او قافیه هم لري خو ردیف نه لري.

لکه:

په اور دي ستي کورونه

خدای دې ژلکي کې لوی ندرونه

۴ـ هغه غاړې دي چې قافیه او ردیف دواړه لري او د څپو شمېر یې هم سره برابر وي.

لکه:

په ربه ارمان به مړه سو

که به ګډ په پښتانه سو

۵ـ ازادې غاړې دي چې پرته له وزن څخه ، نه قافیه لري او نه هم ردیف لري.

لکه:

تر ساړه شمال دې جار شم

ترپې پورته خراسانه

باید ووایو چې ولسي ادب ټاکلی تاریخي بنسټ نه لري او دژبې ، کلمو ، رواجونو ، انځورونو او یادولو څخه یې د وخت او لرغونتوب بنه اټکل کېږي . لکه موږ چې په لنډیو کې نمونې لرو:

که د خالو لښکرې راغلې

زه به ګومل ته د خپل یار دیدن ته ځمه

څنګه چې خالو د سلطان محمود غزنوی یو سرلښکر و او د ګومل پر لاره هند ته تلو راتلو او د خالو د لښکر پر یوه سرتېري مینه د خپل اشنا د دیدن لپاره ګومل ته ورتله ، نو له دې څخه څرګندیږي چې دا لنډۍ د سلطان محمود غزنوی په زمانه کې جوړه شوې ده . دغه ډول ولسي ادب نور ژانرونه او کاکړۍ غاړې هم په دې توګه پېژندل کېدلای شي ، د بېلګې په توګه یوه غاړه:

ونه کرېږي د منو

تېر شول ډیلي له براسو

دلته د ډیلي د کلمې په یادونه کې ډیلي ته د لوی اتل احمد شاه بابا د تګ یادونه شوې ده ، یعنی دا غاړه هماغه مهال ویل شوې ده . په کاکړیو غاړو کې د خبرو اترو او ډراماتیکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړو ترڅنګ کله کله د یوې موضوع په اړه څو غاړې پرله پسې هم راځي لکه د کاکړو د
یوه اتل او د انګریزانو په مقابل کې د تکړه جنګیالي شېرجان کیسه چې د هر کاکړ تر
غوږونو رسېدلې او تر خولې وتلې ده .

لکه:

چې پاسنی تې خېژاوي
شېرجان سګرېټ ولګاوي
شېرجان خوی د غازي وکړ
د کاکړو رنګ یې ښه کړ

د نورو پښتو ولسي شعري ژانرونو په څېر په کاکړیو غاړو کې هم د ښځې ونډه ډېره ده ،
دا ځکه چې له یوې خوا په پښتني ټولنه کې ډېرې محکومې او خوارې دي ، له بلې خوا
په کاکړیو نارو کې د شاعر نوم ته د یادولو اړتیا نه شته.

لکه:

مجبوري ده ناست یم
زړګی مې غوټ پرې کي ستا غم
له جانانه بېله سومه
لکه ګل ورژېدمه

لیکوال: اسمعیل خان «امینی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

که په میوند کی شهید نشوی

خدایږو لالیه بی ننګی ته دی ساتینه

***

اول به کله کله غم وو

اوس می دفتر شو کروندی پکی کومه

***

په پوری غره لاټین بلیږی

یار می زرګر دی ماته ګوتی جوړوینه

***

کاغذه پورته په هوا شه

اول تری ځار شه بیا پری وایه سلامونه

***

سترګی وړی ښی وی که غټی

وړو مین کړم غټو ورک د ملکه کړمه

***

اوبه په ډانګ کله بیلیږی

چه رقیب ما او جانان دواړه بیلوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلکانو په یارۍ کې

واسکټ مې خرڅ کړو اوس څپلۍ بازار ته ورمه

***

زړه له مې داغ د مینې ورکړ

چه ستا یادونه مې په خیال کې نه راځینه

***

د مینې اور راباندې بل شو

چې مې نظر ستا په بشر ولګیدنه

***

د اشر ډکې سترګې راغلې

زه دې په ځان پسې د غره لیونې کړمه

***

زړه مې په تن کې ناقرار دی

خمارو سترګو دې رسا ویشتلی یمه

***

خنکه نیمګړې محبت وو

زړه مې موړ نه شو وړې تږې پاتې شومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

بی یاره تخت می پکار ندی

د خپل دلدار سره په بیابان خوشحاله یمه

***

دا سور پالنګ ندی انګار دی

جدا چی یار دی پکی نه راځی خوبونه

***

د خوشحالۍ نصیب می نشته

غم کی پیدا یم غم کی عمر تیرومه

***

زما د کم نصیب ته ګوره

په لاس راغلی یار می ورک د لاسه شونه

***

ظاهره خاندم خوشحالی ده

په زړه می بار دی د شیرین جانان غمونه

***

بنګړی یې مات شول ښه ونه شول

اوس به په کور کی مور ته څه بانه کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تانه غم دی وفادار دی

ته کله کله غم دی تل راسره وینه

***

د تربور تشه خله بلا ده

دغم مشین یې په ما و چلاوونه

***

په زړه زخمی کور ته روان شوم

په سپین بشر می د فراق اوښکی راځینه

***

په دی وطن به پاتی نشم

یا به سر وخورم یا به راوړم دولتونه

***

دا ته چی ځی په مخ دی ښه شه

ښکلی ځوانی به درته خاوری ایری کړمه

***

زنګنونه راته ساز کړه

زه شبګیرو د بیلتانه وهلی یمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې د ځان غم راسره وو

اوس مې ځان هیر دی ژړا ستا غم کې کومه

***

په غریبۍ دې یاره نه یم

په بې ننګۍ به درنه واخلمه لاسونه

***

خوږه جانانه دامې واوره

زما په مخ کې په بل مه اچوه لاسونه

***

آرمان به هله زما درشي

چې کټ مې واخلې او تورو خاورو ته مې وړینه

***

په یار مې ډیر ډیر سلام وایه

د غریبۍ مې ورته مه وایه حالونه

***

ته په سنګر کې ځان شهید کړه

زه به ټیکرۍ ستا په زیارت وغوړومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا لوپټه زما کفن شه

چه تور چه تور لحد راباندی زیړ ګلونه شینه

***

زنګ می دا ستا غمونو زیړ کړو

دا ستا دغمه شپی په ویښه تیرووما

***

زما سلام دی په هغو وی

څوک چی په خپله مینه ځان قربانوینه

***

یو ځل می قبر خواته راشه

د نوی کور مبارکی راکړه مینه

***

پام چی ځانته غره نشی

که ته چنار یی زه د صبر ونه یمه

***

د پلو نه می زړه تور شو

په مخ راښور شو ومی نه کړل دیدنونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

شونډې شربت کړه ماته راکړه

چه د پکتیا په لاره ځم تږی به شمه

***

ګودر ته ځم راپسی راشه

منګی می دوه دی نری ملا می ماتوینه

***

ګودر ته ځم راپسی راشه

ما په منګی کی پراتی راوړی دینه

***

یو دی امیل په غاړه زانګی

بل دی نتکی په لوړه پوزه خوند کوینه

***

اختر د ټولو مبارک شی

که مسافر وی که د په خپل وطن کی وینه

***

ګودر ته دواړه خویندی لاړی

مشره ویشتل کړی کشره غشي ورکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن ته رامنډه کړه اختر دی

دواړه لاسونه می کولاو نیولی دنیه

***

اختر په ټوکو ټوکو راغئ

نه می کالی شته نه د غاړی امیلونه

***

ته مینه نه یې دروغ وایی

مین خو زه یم چې د خولی ممیز دی خورمه

***

په مادی کړی څه بلا دی

چه یو ساعت رانه جدا وی زړه می چوینه

***

موری لنډی ټوپک می راکړه

په وطن جنګ دی فیرنګیان راغلی دینه

***

موری لنډی ټوپک می راکړه

په ما مینه جلکئ بل ته ورکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمیس دی تور ځادر دی سپین دی

ګل دی په غاړه لونګین ټالی وهینه

***

چی بی ګناه دی یاره پریخووم

اوس په اعتبار په جنکیانو نه کومه

***

ته یوه سپینه خولګی راکړه

تر مازدیګره به دی خوا له نه راځمه

***

راشه زما دپلار نوکر شه

نوکر به ته یی کار به زه درته کومه

***

که تور اوربل می میراتیږی

په وطن جنګ دی جانان نه منع کومه

***

زما دزړه د باغ ملیاره

دزړه په دشته کی می وکره ګلونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما خو ستا سترګی یادیږی

تیره بانه دی په زړه کی لاری جوړوینه

***

زړګی می بیا هم نه صبریږی

که ته هر څو راکړی رټلی جوابونه

***

لنډۍ په وار راسره وایه

یوه به یې ته بله به یې زه وایم مینه

***

زما او ستا یاری جوړیږی

یو می همزولی یې بل مین دربندی یمه

***

هسی په نوم را سره فرینډ یې

ندی کمنټ شته ندی ویښه لایکونه

***

ستا په یاری باندی شکمن یم

پاسورډ دی راکړه مسنجر دی چک کومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زنګانه مې راویده شوی
وخت د مکتب دی غیر حاضر نشی مینه

***

خوله به په زوره درنه واخلم
وړوکی نه یم چې زارۍ درته کومه

***

خولګی به خاوری درله درکړم
ته لیونۍ یې په ځجرو وایې حالونه

***

په تورو غرو رانه پناه یې
که مې آشنا یې اوس رالیږه سلامونه

***

لنډی په وارر راسره وایه
یار مې شاعر دی په قلم یې راکوینه

***

ستا چه واده وی ماخبر کړه
په خپلو وینو به لاسونه سره کومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه له ځانه ګیله وکړم

زه تور خامار ته مور اوپلار سپارلی یمه

***

چه ته زمانه یاره بیل شوی

ظالمه مادرسره څه بد کړی وونه

***

دا به زما قسمت خراب وی

په شته جانان کی زه د مینی وږی یمه

***

جانانه دومره غرور مه کړه

زه هم زلمۍ یم زما مه اخله ازارونه

***

دنیمی شپی راتک دی ورک شه

زه څوکیداره تر سهاره ناسته یمه

***

د اشنا په تهمت پړه

خاورو کی خړه ودی نه کړل دیدنونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د آشنا په تهمت پړه

د زړه په وینو دی ککړ دی اندامونه

***

زما جانانه دا می واوره

چی بی ګناه راباندی ونه کړی ظلمونه

***

په مرګ دی نه مری جانان خوږ دی

په رنځ دی پریوځی چی پوښتنی ته یی ورځمه

***

لالیه ته خو داسی نه وی

د چا خبری دی ضرور منلی دینه

***

یو دی یاری می ورته ویلی

یو یی سوک راکړو دوه یی لوتی وویشتمه

***

جینکی ډلی ډلی راغلی

منګی راواخلئ ځئ چی بر ګودر ته ځونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسافر وړکی سلګی دی

مخ یې وطن ته کړی چې ساه یې وخېژينه

***

ته مين نه يې دروغ وايې

نه دی رنګ ژېړ دی نه دی شونډې وچې دينه

***

لنډې پر وار راسره وايه

ما دلنډيو سپاری ويلی دينه

***

یاری د زور خبره ندی

که زړه دی نه وی بيا دی نه مجبورومه

***

مسافر ته شوی خواره زه شوم

خواره دی مور شه چې سفر ته دی ليږينه

***

د مسافرو مل شی خدايه

د زړه په وينه تيروی د يار غمونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر تلی در جگه نشوم

ګیله ونه کړی زه سلګو نیولی ومه

***

د پښتنو دستور غلط دی

په دوستانه کی د کور ستر ماتوینه

***

سترګی راپورته کړه جانانه

په زړه می بار دی ستا دلی دلی غمونه

***

په تهمت پړ می په سر کیښود

یار می په سپین میدان می وکړل انظارونه

***

جانان په هیڅ نه رضا کیږی

د دروغجن ملا دی ورک شی تعویزونه

***

جانان زما زه د جانان یم

که په بازار می خر څوی ورسره ځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانان زما سره پښتو کړي

چې ستړګی توری کړی لکی ورته پریږدینه

***

جانان می ستوری د آسمان دی

نه ورختی شم نه می زړه صبر کوینه

***

جانان می لاړو آسماني شو

آسمان چې ځمکی ته راځی قیامت به وینه

***

جانانه تور څادر په سر کړه

ځان مرور کړه چې جرګه در ولیږمه

***

جانانه ته خو داسی نه وی

د چا خبری دی ضرور منلی دینه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

پردی وطن د میړو قدر کموینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه خپل وطن ته راشه

په دالانونو کی دی لګي خړ بادونه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

غمازان ستا په جدايي اختر کوينه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

که خلک ډیر دی پری آباد دی خپل کورونه

***

جانانه دومره په ما ګران يي

چی ته روان يي زه دی شمارم قدمونه

***

جانانه دومره راسره وای

لکه بريښنا چی د بارانه سره وينه

***

جانانه راشه چی پخلا شو

زمونږ ځوک دی چی به مونږ پخلا کوينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه راشه چې پخلا شو
عمر د ژمی مازدیگر دی تیر به شینه

***

په خوبولی کلی راغلم
خدایه ناري کړم او که غلی تیره شمه

***

جانانه راشه که دیدن کړی
د زنکدن خولی په ما راغلی دینه

***

جانانه راشه که راتلی شی
بنکلی بشر می په کفن کی پټوینه

***

جانانه زیری می درباندی
زمونږه کږه ستاسی کلی ته درځینه

***

جانانه ستا دزړه لپاره
زه په غرمه دگودر غاړی له درځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه غلی غلی ګوری

یا دی څه ورک دی یا دی زه لیدلی یمه

***

جانانه غم دی دومره خوږ دی

چی ددنیا خواږه یې خاوری ایرې کړنه

***

جانانه فکر پکی اوکړه

مینه سور اوردی وارخطا نشی مینه

***

جانانه ولی لیونی شوی

په لاره ځی په تیرو ولې زیارتونه

***

جانانه ویښ یې که ویده یې

ستا په کوڅه می لاس ترلی تیروینه

***

جدایي راغله لاری دوه شوی

مرګ می قبول دی جدایي نه قبلومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جینی د پلاره دی ویریږم

ګودر ته راشه کور ته نه درسره ځمه

***

ځان په ازغو باندی سوری کړه

که چیری غواړی د یار غیږه کی خوبونه

***

ځان د وطن په شمع سیزه

چی پتنګان دی د زیارت طواف کوینه

***

ځان دی زما په دیدن موړ کړه

بیا به مخ په سپین کفن کی پټوینه

***

ځان یی په زړو جامو کی جوړ کړو

لکه په وران کلی کی باغ د ګلو وینه

***

چا یی پلو لیدلی نه وو

اوس د ترخم په سرک ځی سرتور سرونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چرګه مرۍ کې دې ناسور شه

زه د لیلا غیږې ته اوس راغلی یمه

***

چنار به ولې سر لوړ نه کا

چې جینکۍ ورلاندې سترګې توروینه

***

چې په ژوندون مې پکار نه شوې

که مې د قبر منجاور شې څه دې کړمه

***

چې په ښایست مې خفه کیږې

نور به په ځمکې خوب کوم چې زیږه شمه

***

چې په مرض مې نه پوهیږې

طبیبه مه ګوره زما د لاس رګونه

***

چې پیغله لور یې په کاله وې

پس د ماښامه دې پنځه ډزې ګرځوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پیغله لور یې په کاله وي
د هغه کور سابه جوارې مزه کوینه

***

چې تاته ګورم ژړه راشي
چې ځان ته ګورم په ما لاډېر دي غمونه

***

چې تورو خاورو ته مې سپارې
په خولې مې کیږده د سرکو شونډو سرونه

***

چې توره نکړې نو به څه کړې
چې دې شیدې د پښتنې رودلې دینه

***

چې جنازه مې روانیږي
پاس په کفن باندې مې وشینده ګلونه

***

چې چیرته ته وای هلته زه وای
نصیب تقدیر مې له تا لرې ګرځوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې څوک له خپله ځانه دروند وی

تـــولـــې دنیـا ته ددرانده ګمـان کـوینـــه

***

چې خط مې وايې ورته ژاړه

ما چې لیکه ورته مې ډیر ژړلی دینه

***

چې خویندی کیني ورونه ستايي

چې ورونه کښیني خویندی بل ته ورکوینه

***

چې ددیدن نصیب يې نه وی

په یوه کوڅه کی سره وړاندی وروسته شینه

***

چې راپسی نه شی قرآنه (کریم)

زه د جانان لپاره لاس درباندی ږدمه

***

د دنداسی خله دی رانه کړه

د نصوارو ډکه خله دی زه نه قبلومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ساه مې اوځي رانږدې شه

په دواړو سترګو راته کېږده سره لاسونه

***

چې سترګې توری کړم شرمیږم

چې شونډې سرې کړم غمازان مې نه پرېږدينه

***

چې سر زما وی خنګل ستا وی

دهغه وخت په انتـظار يــــــم رابه شينـه

***

چې سر زما وي خنګل ستا وي

مــــزه به دا وی چې ويـــــــــده د عمر شمه

***

چې سړی هر څومره پښتون شي

زړه چې مين شي پښتو ټوله ترينه ځينه

***

چې عاشقي يې کړې نه وی

هغه به څنګه د ايمان دعوا کوينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې فکر بند په زولنو کړم

چې رانه خلاص شي برابر جانان له ځينه

***

چې کله کله راپه ياد شي

ديوال ته کېنم ځان ته غلی وژاړمه

***

چې کلی واله مې ګېڼلې

ځکه مې سوال د سپينې خولې درته کاونه

***

چې مازديګر شي زړه مې ښه شي

په ګودر جوړ شي د منګيو قتارونه

***

چې مې په جيب کې دولت ډېر وو

خپل مې لا څه چې د پردو خپل شوی ومه

***

چې مې د تورو سترګو وار وو

د چا به کار وو چا به هسې غږ کاوونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې وعده وکړي پوره يې نه کړي

ژبه يې پرې کړی چې وعده پرې نه کوينه

***

چې پښتون وی پښتو نه کړي

داسې کسانو ته به ګوری کړنګونه

***

چې هديره باندې تيرېږی

زما مزار ته مخ راواړوه مينه

***

چې يوړم يوړم اوبو يوړم

چې بې ګودره ګډيدم اوبو به وړمه

***

چېرته عاشق سړی ولاړ وی

ساړه ساړه اسويلی کړی باد يې راوړينه

***

څانګه به نن سبا کې ګل شی

ما يې په سر کې سرې غوټۍ ليدلې دينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خنک ته مې مه راځه جانانه

سبا به بوی د لونګين درځينی ځينه

***

خنکه په سپينه جامه ګرځې

رب دې مين کړه چې خيرن دې ووينمه

***

خنکه د ورايه په خندا شوی

لکه چې غم دې د زړه ټول هير کړی وينه

***

خنکه نری يې لکه لښته

مور دې ړنده شه چې په تا اوبه راوړينه

***

خوک په رضا له ملکه نه ځی

يا ډير غريب شی يا د يار له غمه ځينه

***

خوک چې په چا باندی مين شی

هغه غمجن شی د هرچا د خندا شينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې په شنو سترګو مین شي
پس دمابنامه دی پنځه ډزې کرځوینه

***

څوک چې د یار په غیږ کې پروت وی
پـه نـــــورو خلکــو د ږنـدو ګمـان کــوینه

***

څوک می دحاله خبر ندی
لکه چنار می په ډډ اور ولګیدنه

***

خاونده دا ګناه می معاف کړه
بیا به د خوږ په غاړه نه کرم ګلونه

***

خال یې په غونډه زنه کیږده
بیا ما وروپریږده چې پرې څه نخرې کومه

***

خاونده بیا دې مازدیګر کړو
په ګودر جوړ شو د منګیو قتارونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده ټوله مې ترې ځار کړې

زما په سر یې غر غرې منلې دینه

***

خاونده څه چارې راوشوې

نه مې یار شو نه یې خلاص دغمه شومه

***

خاونده دا به دې رضا وي

چې د ځوانۍ عمر مې په غم کې تیرومه

***

خاونده کوم یو پکې خوښ کړم

مرګ او بیلتون جوړه راغلي دینه

***

خانده ما دګودر ګل کړې

چې جینکۍ مې شوکوې سر کې مې بردینه

***

خاونده مرګ په ځوانۍ ورکړې

چه جنازه یې د آرمانه سره ځینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خانده مرګ د ځوانۍ راکړی

چی کلۍ کور می د ځوانۍ آرمان کوینه

***

خبر می کله کله اخله

د لیونتوب اواز می نن سبا درځینه

***

خپلو جامو سره می خښ کړې

جانان په غشو دښو ویشتلی یمه

***

خدایه دمور يې ورته پام کړی

چی په لنډۍ زنه يې ووهی خالونه

***

خدایه دا مور يې لیونۍ کړی

مین پری زه یم اوس يې بل ته ورکوینه

***

خدایه کوچیان په کوچ روان کړی

چی ښایسته بدرنګی ګډي وډي ځینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه ګرګرې تورې مه کړی

جینکی سری شونډې ورځی توری راځینه

***

خدایه مین څوک په چا مکړی

چی وس یې نه رسی په مخ یې اوښکی ځینه

***

خدای به دی بیا راته محتاج کړی

زومبک زومبک څښی می بیا راغلی دینه

***

خدایه نری نری باران کړی

چی دلیلا کډی تړلی پاتی شینه

***

خدای به دی زلفی په لاس راکړی

مــاتـه دکلی ماشــومـان دعـــا کوینه

***

خدای به مو سره یو ځای کړی

دسمال راواخله اوښکی پاکی کړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای خو دی دا ځلی راجوړ کړه

بیا می توبه دی ښیری نه درته کوومه

***

خدای په تنګه کوڅه راکړه

چی دسینی روپۍ دی ګډی وډی کړمه

***

خدای دی په داسی ځای کی راکړه

چی ته ناری کړی زه دی غیږ کی ټینګومه

***

خدای دی په سر منګی ټوټی کړه

چی په اوږدو زلفو دی راشی سیلابونه

***

خدای دی په واوره کی ایساره کړه

چی د تودی غیږی می درشی آرمانونه

***

خدای دی دپوزی پیزوان مات کړه

چی د زرګر په دوکان دواړه یو ځای شونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای دی زما کړه غونډی منډی

په سر به پنډی چلوم تا به ساتمه

***

خط می لیکو قلم می مات شو

د جانان نوم رانه نیمګړی پاتی شونه

***

خلک به وایی چی وړه ده

وړی زما په زړه چاړي منډلي دینه

***

خلک چارګل خونړی بولی

ما د نتکی په ډنډر ډیر وژلي دینه

***

خلک دی وایی تهمتونه

زه دلیلا په غیر کی چا لیدلی یمه

***

خلک زیارت ته پټاسی وړي

زه د جانان لپاره غونډه روپی وړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک شراب وڅکی نشه شی

ما دلیلا د لاس اوبه نشه کوینه

***

خلک قیامت ته خفه کیږی

زه خوشحالیږم چی جانان به ووینمه

***

خلک می ټول تپوس له راغلل

هغه رانغی چی یې پروت له غمه یمه

***

خلکو زړی یاری تازه کړی

زما په نوی یارئ اور ولیګیدنه

***

خمارو سترګو ته دی وایه

چی می ماشوم زړګئ نور نه ازارووینه

***

خندا کوی یاري دی نشته

تشه خندا د لباسی جنګو وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خود به يې زه د در ملنګ يم
چې سپينه خوله راته خيرات کې راکوينه

***

خولګۍ دې خورم نه په مړېږم
ناځوانی تا پکې ګڼي کرلي دينه

***

خولګۍ دې خورم نه په مړېږم
ليونۍ ښوله راپشا شه چې دې وړمه

***

خولګۍ مې خوره څو يې خوږې شې
شکره ندی چې په تول به کمه شينه

***

خوله به په زوره درنه واخلم
وړوکی نه يم چې زاری درته کومه

***

خوله به د خدای په رضا درکړم
منګۍ مې ولی ښوروی لمنده دې کړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوله د ډیوې رڼا کې راکه

په توره شپه کې دې زلفان خولې له راځینه

***

خوله دملا دلور خوږه وې

د شکرانې چرګان یې ټول خوړلې وینه

***

خوله دې د تروش انار دانه دې

د رنځورانو قافیلې درپسې ځینه

***

خوله دې د سپینو زرو جام دې

زما پرې پام دې چې هر مین پرې اوبه څښینه

***

خوله مې غوښته ژبه یې راکړه

خدایه سخې جلکې ته ورکړې جنتونه

***

خولې ته مې سوړ اسویلې راغئ

زړګیه بیا به دې جانان یاد شوئ وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د کودر په غاړې خبښ کړی

کوندی ملاله پر ما کیږدی قدمونه

***

ما خو دلری نه صحیح کړی

نور دی په تورو زلفو مه وهه لاسونه

***

ما د پکتیا د چینو نه ځار کړی

زما لیلا به پکی مخ مینځلې وینه

***

ما دکودر په غاړه خبښ کړې

چې جینکۍ می مات منګی په قبر ږدینه

***

ما د نصیب نه تیښته وکړه

نصیب زما دلاری مل راسره ځینه

***

ما دی ټوپی په سر کښله

د جینکو په وار پیدا ورکه دی کړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مازدیګر تل لری خاونده

چې مازدیګر په ګودر وشی دیدنونه

***

ما سره سم ګودر ته لاړ شه

منګی می غبرګ دی نری ملا می ماتوینه

***

ماله می وړئ زړګی راکړه

زه وم نادانه په یارئ نه پوهیدمه

***

ما له وړوکی ریبار ځار کړی

چې یوه خبره راته دوه ځلی کوینه

***

ما ویل یوازی زما یار یې

د اختر ټال یې هر سړی دی زنګوینه

***

ما ویل د غمه به دی مړ شم

قسم دی یاره بې نیتې نشته مرګونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما یارانه کله کوله

سرتور ولاړ وی د ښیرو دی یریدمه

***

ما یې د ورور د سترګو څار کړی

ده به د خور سترګو ته ډیر کتلی وینه

***

ما یې د ورور د سترګو څار کړی

د ورور سترګی یې د خور په شانته دینه

***

مازدیګر چیرته وی چی نه وی

خورې ورې زلفی په بام ولاړه ومه

***

مازدیګر پیغلی ښی اغلی

منګی په ولو د ګودر غاړی له ځینه

***

مازدیګر لمونځ دی قبول مه شه

دیدن دی پریښود دایمان کوی سوالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مازدیگر لمونځ رانه قضا شو

نوی مین وم په دیدن نه مړیدمه

***

مازدیگر دی سوال قبلیږی

خلکو زما په حق کی پورته کړی لاسونه

***

مازدیګری دی ښیری مه کړه

ستا به عادت وی ما به ورک له ملکه کړینه

***

مبارکی راکړی عالمه

د تهمتونو سره یار قبوله کړمه

***

مبارکی راکړی عالمه

نادانه زه نادان می یار ورسیدنه

***

مبارکی راکړی عالمه

چی پری مین وم تری چاپیر می کړل لاسونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په قبله می دیار کور دی
لمونځ می بانه کړ دآشنا دیدن کومه

***

مخی له راغله راته ژاړی
دلونګین نه یی ځونډی ورک شوی دینه

***

مرګیه دومره صبر وکړه
یو می ځوانی ده بل می ډیر دی آرمانونه

***

مرګی په تنګه کوڅه راغی
ما ویل سلام هغه ویل کور دی ورانومه

***

مړ می دیار په کوڅه یوسی
چی د انجلی د دادا یخ شی اندامونه

***

مسافری په بی غمی کړه
زه پښتنه یم په نامه دی ناسته یمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافری دی ډیره وکړه

راځه راځه روزی به خدای رارسوینه

***

مسافری سخته خواری ده

باران به اوری څوک به ځای نه ورکوینه

***

مسافر مه وژنی عالمه

چیرته به یې خویندی د دیدن آرمان کوینه

***

مسافری روزی مه شه

زه دی په سپینه خولی ویده پری ایښیې یمه

***

مسافری خوږلی یاره

قربان قربان دی د زړو جامو نه شمه

***

مسافری می زړه نری کو

چې تش وطن رایادوم ژړا راځینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافری نه ستړی مه شی

اول خوله درکړم که د ی جیب ولټومه

***

مسلمانی په چاکی نشته

مرور ګرځم ثوک می نه پخلا کوینه

***

ملنګه دوه ګټی دی وکړی

یو دی خیر ټول کو بل دی وکړل دیدنونه

***

منګیه بخت ته دی حیران یم

اول دی ښکل کړی بیا دی غیر ته خیژوینه

***

منګی کی موری اوبه نشته

زه د اوبو لپاره کوز ګودر ته ځمه

***

منګی یې ټول په ډنډ غوپه کړ

د شیطانی منګی په لپو ډکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګی په تخرګ کودر ته ځمه

دغه یو ځای دی چی پری کیږی دیدنونه

***

پلار یی خیرات کی نه مړیږی

لور یی د لاری میلمانه راستنوینه

***

موری کوچیانو ته می ورکړه

چی تور اوربل می د هلمند شمال وهینه

***

موری کوچیانو ته می ورکړه

کنډک کنډک مستی به خورم غټه به شمه

***

مین زړګی ته می سلام دی

چی تمامی عمر په صبر تیرومه

***

مینه په تک راتګ زیاتیږی

مونږ کره مه راځه چی زړه می صبر شینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه په تلو راتلو زیاتیږی

کله کله راځه کله به زه درځم مینه

***

مینه د مینی پیدا کیږی

په مینه مینه دی کتل مین دی کړمه

***

مینه دروغو زړونو کار دی

زمونږه زړونه غریبی وژلی دینه

***

مینه کی هر څه هر څه کیږی

په تا یوه خبره راغله هیر دی کړمه

***

مینی دی داسی لیونی کړم

په لاره ځم خپل او پردی نه پیژنمه

***

ناری وهم ناری می نه اوری

هله به یی واوری چی زه توری خاوری شمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلی په سر دی منګی مات شه

چې په سرکو شونډو دی راشی سیلابونه

***

جلکی دبام په سر کږه شوه

ورسره کوږ شومه د پانډه ولویدمه

***

جلکی کږه شوه ماته نشوه

مور يې د زيږی غوا غوږی ورکړی دینه

***

جلکی وږه د یاری ندی

کم عقله مور يې ورته سترګی توروینه

***

جلکی ولاړه په لمانځه دی

پیرزو می نشی تورپیکۍ په خاورو بردینه

***

نری نری لوګی تری خیژي

د چا په نوی یاری اور ولګیدنه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نښی دی ډیری راسره دی
نښی دی څه کړم چی دی سترګی نه وینمه

***

نصیب می خپل د ی رارسیږی
موری زما په نصیب مه کوه جنګونه

***

نصیبه وسوزی ایره شی
تندیه مات شی تاکی څه لیکلی دینه

***

نن خو می ډیر یادیږی یاره
خدای ناڅاپه چرته راوله مینه

***

نن دګودر په غاړه مه ځه
لیلا ولاړه ده په زړه ویشتل کوینه

***

نن می د قبر خواته راشه
مبارکی د نوی کور راکړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به انځر ورځی ګل شی
نه به زما زړګی دی غمه خالی شینه

***

نه دی د خان نه دی دبل کړم
د دادا په کور کی دی زړه کړمه ظالمه

***

وایم چی داسی ځای ته لاړ وای
چی ستا دی ډیرو ناکړدو ته وګورمه

***

وخت دځوانی می نیمه خوا شو
یار بی وفا شو ارمانی به ګودر له ځمه

***

ودریدی نه شم غورځیږم
تاو کړي غشي می د غم خوړلي دینه

***

ودی ویشتم پورته دی نه کړم
خلک ویشتلی مرغی زر پورته کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورشه د یار خبر دی واخله

چی بی دیدنه دی ساته لیونۍ شونه

***

ورکه د کور کلی یاری شه

د زنی سر می دیوال کندی کنه

***

وطن به ستا له قصده پریږدم

ستا چی د حسن دوران تیر شی رابه شمه

***

ستا د قسم وی مرګ راشه

کږه وږه ځوانی می خاوری کړه مینه

***

وطن د مور او پلار خواږه وی

جانانه دری واړه بریږدم تا سره ځمه

***

وطن می تن تن می وطن دی

د ن په وینو به یی ساتمه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطن می ستا له غمه پریښود

خلکو ته وایم چې نیستي آخیستي یمه

***

ولاړه اوسه چې دې وینمه

چا دې صفت راته کاوه راغلې یمه

***

ولې دې سر په زنګنو کړ

ما په ځوانانو کې خوښ کړې یې مینه

***

ولې دې مخ زما نه پټ کړ

آشنا غماز درته دروغ ویلي دینه

***

ولې به زه ورپسې نه ځم

اوبړي په غاړه مازدیګر ګودر ته ځینه

***

هر کله راشې د یار غمه

که سل می نور وي تا به پاس په تندي ورمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر مازديګر دی لوی اختر دی

ګودره ! ځکه دی صفت هر ځای کومه

***

هغه دی هیر دی که دی یاد دی

چې د کرکۍ شمال په دوارو لګیدنه

***

هغه ساعت به کله راشی

چې د آشنا سره به بر ګودر له ځمه

***

یا خو زما په زړه تیاره ده

یا خو په ټوله دنیا پریوتل ګردونه

***

یا خو زما نصیب خراب دی

یاخو به ټولی یارانی دغه شان وینه

***

یار می اووم زه په اتم کی

یو کال به پاتی شم چې دواړه یو ځای شونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار می په شنو سترګو مین دی

زه به دا توری سترګی چیرته بدلومه

***

یار می هندو زه مسلمان یم

د یار لپاره درمسال جارو کومه

***

یاره زمونږ کلی ته راشه

یو څه په جیب کی ستا لپاره ګرځومه

***

یاری په تور او سپین کی نده

دا معشوقی خو غمزنګی خوند کوینه

***

یاری خو تا پری کړه کمبخته

که ما پری کړی وای ژړلی به دی وومه

***

یاری د دنګی جلکی خوند کړی

د پلو لاندی سری غلی تیروینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاری د شنی لښتی ګوذار دی

چا چې خوړلی رنګ یې ځای ته نه راځینه

***

یاری دی ټوله د ټګی وه

ښه شوه چې زر دی په مطلب ورسیدمه

***

یاری دی نه کوم داریږمه

د لری لری ننداری به دی کومه

***

یاری دی نه وو خوب لیدل وو

څو می چې سترګی غړولی سبا شونه

***

آخری مصره یې دا کړی

اخري مه کړی د خوانانو مجلسونه

***

یو ځلی راغی خوله می ورکړه

لار یې صحیح کړه په غضب ککړه شومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دی غریب پیدا کړم خدایه

بل دی مین په کبرجنی جلکی کړمه

***

یو زخم نه دی چی به جوړ شی

هزار زخمونه می په زړه دی مړ به شمه

***

یو ګوټ اوبه منګی نه راکړه

د وصال نړی یم اوبه بهانه کومه

***

یو واری ټینګه غیږه راکه

بیا دی دادا له ټوپک ورکړه چی راځینه

***

یوازی خدای به پری خبر وی

د خندا ډکه خله خوله به چیرته ناسته وینه

***

یوازی ژوند می پکار ندی

چی جانان لاړو زه به تور لحد ته ځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله دی تا په چا مین کړی

چې تن دی روغ وی زړه دی پټ کوی دردونه

***

د پلار دی یوه توره وزه وه

تاته دا توری جامی چا وکړی مینه

***

وریجی دی نه خورمه مړه یم

ما سهر چای سره کلچی خوړلی دینه

***

دا سپینه خوله دی هسپتال دی

د برګی سترګی دی ډاکټری کار کوینه

***

وړوکی ورور یی په ژړا کړه

چه شین خالی خور یی په بام راوخیژینه

***

مرګ ته می ولی خوشحالیږی

څه به می پاتی په میراث کی تاله شینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګذران مې نور کلي کې نه شي

د مالت خلک پيغورونه را کوينه

***

که ياري کړې نو يار دې زه يم

که ياري نه کړې نو پروا دې نه لرمه

***

په بې وفا مې زړه بايللی

نه مې خپلېږي نه مې زړه صبر کوينه

***

دا خو زړګی دی چې لاټينګ دی

کنې دومره غمونه دريابونه وچوينه

***

په چراېيز ټوپک مې ووله

خو داسې مه وايه چې خله نه درکومه

***

زلفې مې ځکه اوږدې کړې

چې زه په بام يم يار به لاندې زنګوومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوټی ما په یاری پوه کړی

اوس دی دبل غاړه کی واچول لاسونه

***

دا چی د ګل غوندی تازه یم

زه د جانان تر خنګه اوس راپاڅیدمه

***

غاړه به ولی هسکه نه وړم

زه په نصیب د خپل آشنا ورسیدمه

***

دمینی نوم لاړو بد نام شو

نن سبا پاکه مینه څوک چرته کوینه

***

د نن سبا مینه دوکه ده

په خوله زما په زړه د بل چاسره وینه

***

زما د مینی نه زړه تور دی

چه زه ژوندی یم بیا به نه کومه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا خو تا ورکړی خدایه

د مینی چل به ورته چا ښودلی وینه

***

ماله په سترګو کی ځای راکړه

زه درله ځای د زړه په کور کی درکومه

***

ځنګه به د ښی ورځی خاوند شی

چی زه درله مینه درکوم اوته غمونه

***

زما په غوږ لختی خوریږی

لکه معلم چی په وړکو لښتې خوروینه

***

وروڼو اختر ته خویندی بوتلی

بی وروره خویندی ځنډلی ته ناستی دینه

***

خوله به په زوره درنه واخلم

زه پکتیا وال یم اوښ په ونه خیژومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مینتوب کې ګټه نشته

ورک مینتوب شه سړی روغ لیونی کړینه

***

ځان به په خپله لاسه مړ کړم

د بې وفا جانان به ونه کړم پوښتنه

***

چې د پښتنې مور نه پیدا وی

هغه د یار په عزت سر قربانوینه

***

وایه وایه سبق وایه

چه لوی افسر شی ما به تا ته درکوینه

***

یو دی یاری می ورته ویلی

جلکی کږه شوه په ځپلې یې وویشتمه

***

زه چه وړه وم لیونی وم

د سپینی خولی د قدره څه خبره ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار می په ډله کی معلوم دی

توره لونګۍ ګومښې ما ورکړی دینه

***

دا نصیحتونه راته مه کړه

پخپله پوه یم په زړګی لرم حالونه

***

زما د سترګو نظر کم شو

ستا د وطن کوڅی به څه رنګ لټومه

***

یار می په باغ کی خرما غواړی

په سترګو ړوند شی زه خرما ولاړه یمه

***

په زنکدن کی راته راشه

چی می پوره شی د مین زړه ارمانونه

***

زما د کوږدی دسمال راواخلئ

پاس یې جنډه کړئ چی یاران یې وګورینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن می دیار دراتلو ورځ دی

د لاس بنګړی می په دسمال تړلی دینه

***

د سهر باده رب دی وچ کړه

مخ می د یار په لاړو لوند وو وچ دی کنه

***

توره شپه وچاوده رڼا شوه

د ګریوانه ځینې می وباسه لاسونه

***

اسمانه پاس سپوږمۍ ته وایه

ناوخته خیژه چی زه موړ په دیدن شمه

***

سبا به ټول عالم ته وایم

چی بی وفا راځینې واخیستل لاسونه

***

زما یار نامرده نده

جانانه مکوه په ما باندی شکونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بسم الله ورته ورخېژی

د جلې کټ د جلغوزی دی مات به شینه

***

وار يې د تورو زلفو تیر شو

اوس يې په تورو زلفو نه نخلی بازونه

***

مخ می دیار په خولو لوند دی

تر مازدیګره مخ ناولی ګرزیدمه

***

وار به يې تیر د پیغلتوب شی

څله د زرکی په شان لنډ بړدی قدمونه

***

مورکی ماته مه قاریږه

نری شمال د مازدیګر یم ورک به شمه

***

پیغلتوب عمر د خانی دی

خان چې د چا دیری ته ځی عزت يې وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغله چې نوې پغلتوب کړي
لکه څلور ساله د نوکونو په سر ځینه

***

اوبه مې څکې ګریوان مې لوند شو
دیار په غیږ به یې ورو ورو وڅومه

***

چه کارته ځې په لیلا شپه کړه
لیلا جوړ کړې د وریښمینو بالښتونه

***

هغه پخوانی مزه دې نشته
لکه د زړو ګنګرو شور به دې کاوونه

***

د رباب به دې ځوندې شم
د نامردانو نه مې پټ ساته مینه

***

نن مې د کنډې خال لیدلی
پیغلې دې خوارې شي چې نه به ږدې خالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به چرسی د چرسو واوړی

نه به عاشق د معشوقې واخلي لاسونه

***

یا می د ځانه سره یار کړه

یا می په تورو خاورو وسپاره مینه

***

دغه د ستا د یاری زور دی

لکه لیونۍ په لاره ځم ګوتی شمارمه

***

مسافر ډلی ډلی راغله

زما د یار ډله وروستۍ دی رابه شینه

***

خالونه ډیر دی خدای دی ډیر کړی

د تـــــندی خاله غـلامی بـه دی کـومـه

***

چه یو مین وی بل پری نه وی

څومره مزه کړی چه زاری ورته کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده روغ دی لیونۍ کړم

چې الله وایمه لیلا خولې ته راځینه

***

خاونده بیا دی پسرلی کړ

دتشه ډاګه دی ګلابو بوی راځینه

***

دا پیغلتوب دی ستا په غم شی

آشنا وچې شونډې ګرځی مړ به شینه

***

مسافری ته دی ځان جوړ کړو

چاړه راواخله ما حلاله کړه مینه

***

یا به می سر خاوری ایری شی

یا به دی تاو کړم د شیشی غاړی لاسونه

***

که بی له تا وخت تیریدلی

زه به په چیغو چیغو ولی ژړیدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته د یخی وریجی راوړی

خلک مینو ته شکری ورکوینه

***

دجلی پلاره اژدهاره

لمن دی نیسه چی ډالر درواچومه

***

مین دی کړم خبر می نه اخلی

خدای دی په داسی یاری اور ولګوینه

***

خبری لنډی لنډي وایه

د لاری سر دی څوک به څی څوک به راځینه

***

خبری لنډی لنډي وایه

که یار دی بل وی راته راکړه جوابونه

***

که دی خندلی راته نه وای

غریب سړی وم په خپل لار به تیریدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې سوری وینې ترې څاڅي
دجدایي کچکول یې لاندې کړئومه

***

په ما دې ټول کلي خبر کړ
په تا دې یو دادا خبر شو زړه دې چوینه

***

پاس په کمره ولاړه ګله
نصیب دچاې اوبه زه درخیژومه

***

چې ګناهونو ته دې ګورم
یوه ګوته ځای دې په جنت کې نه وینمه

***

جلی چې ودېږي خوشحالیږي
په سترګو ژاړي په زړه ګوري ماتوینه

***

د جګو غرو نه مې راټیټ کړې
په سمه لار کې بلا وخوړې مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه خبری کړی شونډی دی ریږدی
ګمان کی کیږی دیاری اخلی لاسونه

***

مخ دکابل خله د بت خاک دی
سینه دی د پکتیا شینکی باغونه

***

په توره ټوک شی مړ مه شی
د بی ننګی اواز دی رامه شه مینه

***

مینه یم منکره نه یم
که شینکی خال می د چړو په څوکه ځینه

***

سترګی می ډکی ډکی کیږی
ستا د سرو جامو تصویر می ولیدنه

***

عاشق سری د رنګه تور وی
سوی په اور وی معشوقو رټلی وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیونی بیا تنور لمبه کړ
د ډوډۍ پرق یې څوارلسم کلی ته ځینه

***

د مسافرو به څه حال یوی
یا به نهار وی یا به سپو خوړلی وینه

***

که ګنهکار یم خدایه ستا یم
د بیغمبر امت می څه له ځوروینه

***

د تعویذو مزی دی لنډ کړه
په عاشقانو دی زیړی ولګاوونه

***

په تور لحد کی به ناری کړم
زه د دنیا نه ارمانجن راغلی یمه

***

د تور لحد غاړی ته راشه
که څه نه وی راته پورته کړه لاسونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسافر مرګونه دوه وی

یومسافر وی بل به کفن له کومه کړینه

***

افغانستان چری چری شو

هره چره کی شهیدان ناری وهینه

***

راشه دا تور لونګ می واخله

یار می شهید شو لونګ چاته واچومه

***

زما چهارګل ځلور پری دی

داسی تیری دی هر سړی حلالوینه

***

جلی د ټیکری پیڅی نه نیسه

که د یاری مطلب یی وی کړه به شینه

***

چه په مین شوی پری یی نړدی

که خور دی نه وی زړه مور ورکړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چهارګل مي ستا په بريت کې خنبن شو

تر دروازی پوری جوړه درسره ځمه

***

یاری دی غټی جلی خوند کړی

وړه دی ورکه شه نوکرۍ لکوینه

***

سترګې خو تا ورکړی خدایه

دا نری بانه یې په زرګر جوړ کړی دینه

***

زه په مین سړی پوهیږم

سر یې ببر وي ګریوان څیری ګرځوینه

***

د جانان زیړی زیړی سترګې

لکه وزی ته چې لنده کش کړی مینه

***

تابوت می مه بندوه یاره

دا می وعده دی بیا دنیا ته نه راځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو سترګک به دې مین کړم

نه به دې یار کړم نه به درکړم ځوابونه

***

لحده ښه خدمت یې وکړه

زما جانان د ارمانو سره درځینه

***

چه په ورکړی مین نه شې

سبا به سرې سترګې ولاړ وې بل به یې وړینه

***

سترګې د ستا سترګې زما دې

ماتاته ګله د یارۍ ویلې دینه

***

په جنازې مې بیړه وکړی

ناوخته کیږی نابلد وطن ته ځمه

***

د جګو غررو توره خاماره

تا چې خوږم خبره کړې به دې ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مخ مې سپینې اوښکې راشي

ستا چې وږه وږه خندا را یاده شینه

***

کلی کې مشر سړی خوند کړي

لکه جنډه د پادشاهۍ ولاړه وینه

***

نن بې موره لور ودیږي

څوک به خندا کړي څوک شونډې بوڅوینه

***

ملا به خپله لور مین دی

نه په روا دی نه یې بل ورکوینه

***

مه اندیښنې کړه مه ځورونه

اندیښنې وینه وچوي رنګ زیړوینه

***

د توی نه پوري یاري مه کړه

یا به باران وي یا به توی راغلي وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتا یاری می کړی نه وای

ځان می د سیند په څپو وړی وای مینه

***

کله به وم کله به نه وم

زما یاری په ړنګه مه بوله مینه

***

چاته می هیڅ ویلی نه دی

بی موره زوی یم هر سړی می تنګوینه

***

بنګړی نیم کارته کړه نیم پورته

مړوند خالی کړه چی زه سر ولګوومه

***

اسمعیل خان می مسافر شو

همززولو څکه ژوندون خوند نه راکوینه

***

نه می هیریږی خنکه وکړم

د اسمان تر ستورو ډیر دی شول کالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه لوی اختر ته راشه

ما په کوچنی اختر کی ډیر ژړلی دینه

***

ستا د یوی ورځی خنداوه

زه به ژړا درپسی ټول عمر کومه

***

زړګی منلی یار می ته یی

هسی په خوله خندا له نورو سره کړمه

***

مسافری دی ډیره وکړه

رب دی نصیب په خپل وطن وکړه مینه

***

که زړه ته سل ځل تسلی ورکړم

په سترګو لیدلی جانان کله هیروینه

***

وطن د سرو ګلونو باغ دی

دمسافرو پکی نشته نصیبونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه خپل وطن ته راشه

تا په پردی وطن کی څه لیدلی دینه

***

مسافری دی ډیره وکړه

رنګ می دی هیر دی به نامه دی یادومه

***

وړکیه مین یې که غریب یې

چې تور کالی دی روزانه په غاړه کی وینه

***

که چا لونګ لیدلی نه وی

پیغله خوله که د لونګو بوی تری ځینه

***

دیوال سوری کړه ګوتی راکړه

پلار دی ختګر دی بیا به جوړ کړی دیوالونه

***

د مسافرو مل شی خدایه

د زړه په مینه تیروی د یار غمونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستا په دوه سترګو مین یم

که خلک نور ګمان کوی ړانده دی شینه

***

مسافر تلی درجګه نه شوم

ګیله من نه شی زه سلګو نیولی ومه

***

عمر د غم راباندی تیر شو

داباقی عمر که لمبه شی تیر به شینه

***

ځوانی زما لکه ګلاب دی

لاسونه مه راوړه زری زری به شمه

***

ما دخپل ځان نه جدانه کړی

چه تا سره یم زړه زما خوشحاله وینه

***

لاس می د غاړی راچاپیر کړه

چی می پوره شی د مین زړه ارمانونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر تلی درجګه نه شوم

رب می دی شله کړی په دواړه زنګنونه

***

جانانه څه لوبې دی وکړی

ته بی وفا شوی زه یوازی پاتی شومه

***

په ناموس جنګ په وطن جنګ دی

د وطن جنګ ته په غورځنګ ورځه مینه

***

په جنازه کی می ګل کیږده

چی د لاس نښی دی په قبر می ساتمه

***

مخ ته می مه ګوره کافر شوی

زه مسافر لالی په خدای سپارلی یمه

***

مینی دی داسی لیونی کړم

بازار ته لاړ وم په سودا نه پوهیدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینې دې داسې لیونی کړم

ورځ د شپې وه زه د جمعې لمانځه ته تلمه

***

جلکې په باغ کې کالې مینځې

ټیکرې یې نشته مخ په پاڼو پټوینه

***

یار مې ټوپک زه یې ګولی یم

په تورو غرو مې ګرځوی ورکه یې کړمه

***

غم د د زغم خبره نده

نور به په چیغو چیغو کلي خبرومه

***

په کټ کې دوه ګوتې ځای راکړه

لکه لړم به دیوالو راغلې یمه

***

زړه چې مین شي سترګې ژاړې

باڼه ولاړ وي اوښکې غواړې رخصتونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه چې دواړه سره لاړ شو

په زيارتو به ګرځوو ګګر سرونه

***

راځه چې دواړه سره لاړ شو

وروستي خبرې به سپينږيرې لندوينه

***

په ونه داړه سره سم يو

په تامې تير دې ګرځي ځښو سرونه

***

سترګې دې ښې دې چې ورې دې

که لږې غټې واې خوړلې به دې ومه

***

زړه مې سورې وينې ترې څاڅي

هم ظالمانو په چړ وهلې يمه

***

مازديګر مه ګوره ما ګوره

مازديګر تل وي زه به کله ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحاله ته اوسی جانانه

که زما ټول عمر د غم وی او تیر به شینه

***

په لوړو غرو رانه پنا یې

سپینی سپوږمۍ ته سلام کړه سلام به کړمه

***

ګریوان می ټول په اوښکو لوند دی

ما د اشنا له غمه ډیر ژړلی دینه

***

زړه به می ولی نه دردیږی

به ما شرمیږی وایی نه دی پیژنمه

***

د دیدن ټایم راته بدل کړه

مور می شکی شوه ما ګودر ته نه پریږدینه

***

که باران اوری ودی اوری

واری دی نه اوری چی لاری بندوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د زلمو نه پوره نه شوه

ګرانه وطنه جینکۍ به دې ساتینه

***

ته د شپې په خوب کې راشې

ته په خندا شې زما اوښکې په مخ ځینه

***

لحد مې ټول په وینو سور شو

د بیلتانه په چاړو غوښ راغلی یمه

***

چې مازدیګر پرې ښایسته کیږي

هغې جینۍ له مور منګۍ نه ورکوینه

***

والسلام

په احترام

لیکوال: اسمعیل خان «امینی»

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library